

**Vammaistyön ja
viittomakielisen työn
työntekijän
ydinosaamiskuvaus**

Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset

Ydinosaamiskuvaukset kuvaavat koko ammattikunnan osaamista, ei yksilökohtaista osaamista. Ydinosaamiskuvaukset ovat siksi kattavia ja laaja-alaisia.

Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaaminen muodostuu sekä ammatillisesta ydinosaamisesta että kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta.

Ydinosaamiskuvausten sisällöllinen lähtökohta on kirkon missio.* Se on kirkon työn perusta ja pohja, josta kirkon erilaiset tehtävät saavat sisältönsä ja perustelunsa.

Piispainkokous hyväksyi papin ydinosaamiskuvauksen 18.5.2020 ja kirkkohallituksen täysistunto muut ydinosaamiskuvaukset 21.4.2020 sekä suntion ydinosaamiskuvauksen 22.2.2022. Verkkosivuston on tuottanut Kirkkohallitus.

* Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiselle keskeistä on kirkon missio (*Missio Dei*). Tätä kirkko toteuttaa kokonaisvaltaisesti: kohtaamalla, kutsumalla, palvelemalla ja kertomalla hyvästä sanomasta.

1. Yhteinen ydinosaminen
2. Lastenohjaaja
3. Varhaiskasvatuksen ohjaaja
4. Perheneuvoja
5. Oppilaitostyöntekijä
6. Vammais- ja viittomakielisen työn työntekijä
7. Diakonian viranhaltija
8. Suntio
9. Lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaaja
10. Nuorisotyönohjaaja
11. Sairaalapappi
12. Pappi
13. Kanttori

Tausta

Tässä asiakirjassa kuvataan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijöiden koko työuran aikaista ydinosaamista. Kaikkien työntekijöiden osaaminen ei ole samanlaista, sillä kunkin osaaminen muodostuu omanlaisekseen koulutuksen, työtehtävien, toimintaympäristön ja työn tavoitteiden pohjalta. Ydinosaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja kyvyistä, joita hyödynnetään, sovelletaan ja kehitetään työn ammatillisissa konteksteissa.

Ydinosaamisen käsitteistä

Ydinosaamisen kuvaamisessa on käytetty termejä osaaminen, taito ja ammatillinen kyky. Osaaminen on näistä käsitteistä laajin ja tarkoittaa tiedon ja taidon hallintaa, soveltamista, hyödyntämistä ja kehittämistä sekä tunteiden ja asenteiden tiedostamista.

Taito kuvaa sitä, miten osaaminen ilmenee käytännössä. Taidoista yksi esimerkki ovat itsesäätelytaidot, jotka mahdollistavat tietoisien, tilanteenmukaisen toiminnan.

Ammatilliset kyvyt tarkoittavat yleistettyä käsitystä ammatissa tarvittavista ominaisuuksista, asenteista ja kyvykkyyksistä, joita osaamisen syntyminen edellyttää ja jotka mahdollistavat osaamisen kehittymisen. Lisäksi tarvitaan kykyä itsereflektioon, joka mahdollistaa oman toiminnan arvioinnin. Itsereflektioon kuuluu esimerkiksi omien asenteiden, käsitysten tai näkemysten tiedostaminen.

Ydinosaaminen kehittyi tutkintoon johtavassa koulutuksessa sekä työelämässä ja täydennyskoulutuksessa. Ydinosaamiskuvausta käytetään esimerkiksi

- opiskeluaikana oman ammatillisen identiteetin sekä ammatin kokonaiskuvan muodostamisessa
- työuran aikana esimerkiksi ammatillisen identiteetin ja oman kehittymisen peilinä sekä esimiestyössä kehityskeskustelujen, osaamisen kehittämisen ja rekrytoinnin osana
- kirkon ammattien esittelemisessä muun muassa verkostoyhteistyössä
- koulutuksen kehittämisessä.

Kirkon vammaistyö ja viittomakielinen työ sekä sen virat

Seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä on erityisvirkoja, jotka keskittyvät vammais- tai viittomakieliseen työhön. Vaadittava tutkinto ja koulutus määritellään kunkin viran kohdalla erikseen. Myös seurakuntien hengellisen työn viranhaltijat tekevät vammais- tai viittomakielistä työtä päätoimisesti tai osana omaa työtään.

Kirkon vammaistyön ja viittomakielisen työn tavoitteena on mahdollistaa kaikille yhdenvertainen osallisuus ja osallistuminen seurakunnan ja kirkon toimintaan. Kirkon vammaistyön sekä viittomakielisen työn lähtökohta on kristillinen ihmiskäsitys: jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi.

Yksilö on ainutkertainen sellaisena kuin on. Ihmisarvo ei perustu ominaisuuksiin, saavutuksiin, tekoihin tai asemaan. Tavoitteena on, että jokainen ihminen voi olla suhteessa Jumalaan ja hänellä on mahdollisuus täyteen osallisuuteen ja toimijuuteen kirkossa ominaisuuksista riippumatta. Kirkko on sitoutunut YK:n

yleissopimuksessa säädettyjen vammaisten henkilöiden oikeuksien tavoitteiden edistämiseen saavutettavuusohjelmalla (2012).

Henkilön vammaisuus määritellään tilannekohtaisesti yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksen kautta: vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Kirkolla on viranhaltijoita, jotka keskittyvät työssään erityisesti kehitysvammaisten, näkövammaisten, liikuntavammaisten, viittomakielisten ja huonokuuloisten kanssa tehtävään työhön. Heillä on yleensä papin, diakonin, diakonissan tai nuorisotyönohjaajan ammattikoulutus sekä tehtävään liittyviä lisäopintoja.

Erityisvirkojen lisäksi seurakunnan työntekijät tekevät työtä erilaisten vammaisryhmien ja viittomakieltä käyttävien kanssa. Seurakunnassa työtä tekevät pääasiassa diakonit ja diakonissat. Seurakuntien koko vaikuttaa tehtävien järjestelyyn ja päätoimisten virkojen määrään.

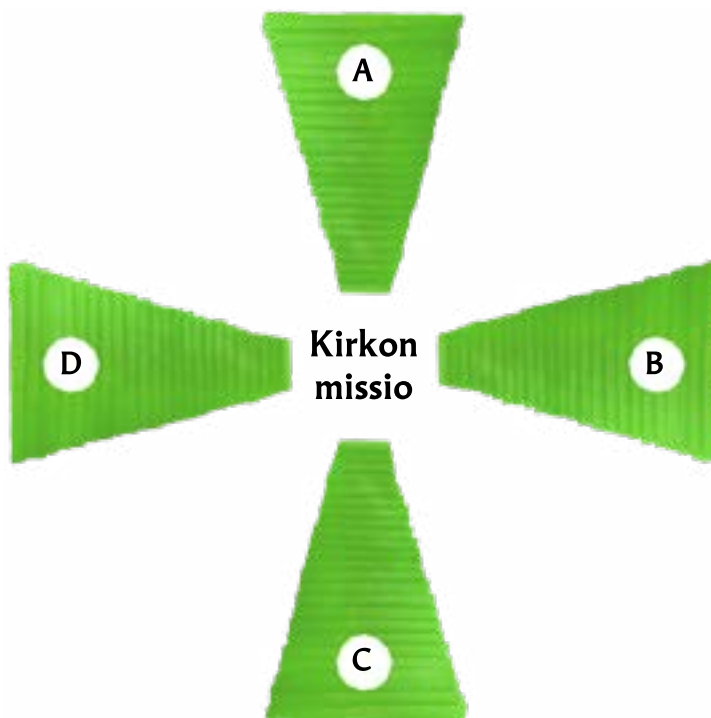
Vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijän ydinosaaminen

Vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijän ydinosaaminen muodostuu ammatillisesta ydinosaamisesta, saavutettavuusosaamisesta sekä kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta. Tämän alueen työn tekijöiden ammatillinen ydinosaaminen rakentuu perusammatin (diakoni, diakonissa, pappi, nuorisotyönohjaaja) ydinosaamisen perustalle.

Vammaistyön ja viittomakielisen työn työntekijän ammatillinen ydinosaaminen ja saavutettavuusosaaminen kuvaa ammatin ydintä, joka erottaa sen muista ammateista. Saavutettavuus tukee mahdollisuutta täysimääräiseen osallisuuteen yksilön ominaisuuksista riippumatta. Esteettömyys eli soveltuvuus erilaisten ihmisten käyttöön on saavutettavuuden edellytys. Esteettömyys koskee sekä rakennettua ympäristöä, asenteellisuutta, sosiaalisuutta että viestintää.

Saavutettavuusosaamista on ydinosaamiskuvauksessa jäsennelty vuorovaikutusosaamisen, teologisen ja arvo-osaamisen, työelämä- ja kehittämisosaamisen sekä toimintaympäristö- ja yhteisöosaamisen alueille.

Kirkon ammattien yhteinen ydinosaaminen yhdistää kirkon eri ammatteja ja kuvaa osaamista, jota tarvitaan erityisesti hengellisessä työssä.

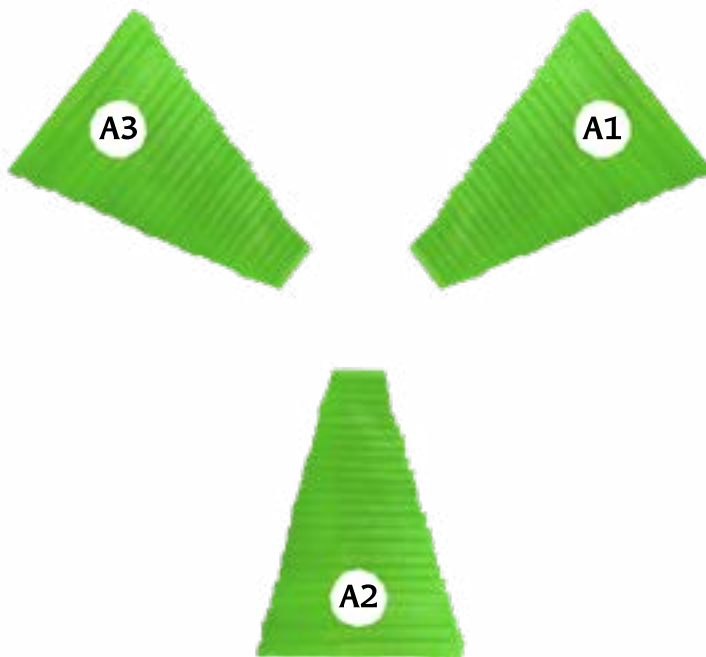

- A) Vuorovaikutusosaaminen
- B) Teologinen ja arvo-osaaminen
- C) Työelämä- ja kehittämisosaaminen
- D) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen

Saavutettavuusosaaminen

A) Vuorovaikutusosaaminen

A1) Dialoginen vuorovaikutusosaaminen

A2) Viestintäosaaminen

A3) Ohjausosaaminen

A1) Dialoginen vuorovaikutusosaaminen edellyttää

- kykyä kohdata vammaisuutta ja siihen liittyviä kommunikaatiotapoja
- taitoa ymmärtää kehitysvammaisten, vammaisten, viittomakielisten ja kuulonäkövammaisten henkilöiden kommunikaatiotapoja
- taitoa konkretisoida ja hyödyntää moniaistisuutta
- kykyä ymmärtää, miten oma oleminen ja ilmiasu vaikuttavat vuorovaikutustilanteen etenemiseen
- kykyä ymmärtää, mitä erilaisten vammojen tuomat vaikutukset vaikuttavat kohtaamistilanteisiin

- taitoa toimia tilannelähtöisesti ja olla luontevasti omassa tehtävässä saavutettavuuteen liittyvät näkökohdat huomioiden
- taitoa mukautua vaihtuviin tilanteisiin ja sopeuttaa oma toiminta seurakunnan ja seurakuntalaisten tarpeisiin.

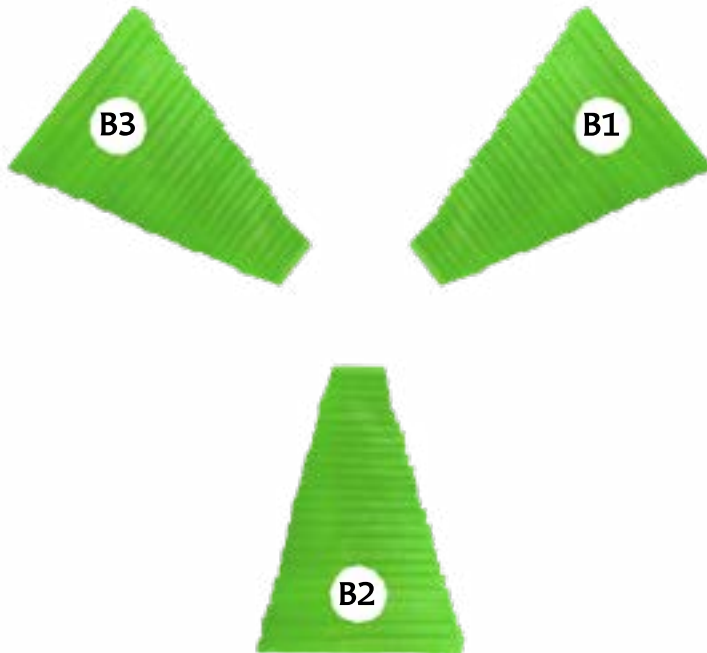
A2) Viestintäosaaminen edellyttää

- taitoa reflektoida, kehittää ja sopeuttaa omaa esiintymistä ja ilmaisua erilaiset vammat huomioiden
- kykyä ymmärtää viittomakielen ja viittomakielisen kulttuurin ominaisuudet ja käytännöt
- taitoa käyttää omassa työssä tilanteeseen sopivaa kommunikaatiotapaa (esimerkiksi selkoilmaisua, viittomakieltä, kuvakommunikaatiota tai muita kieltä tukevia tai korvaavia menetelmiä)
- taitoa osata saavutettavaa verkkoviestintää ja muistuttaa muita sen välttämättömydestä.

A3) Ohjausosaaminen edellyttää

- taitoa tunnistaa vertais- ja muun tuen tarve vammaisten, viittomakielisten ja heidän omaistensa parissa
- taitoa mahdollistaa osallisuus kristilliseen kasvatukseen kehitysvammaisille, viittomakielisille ja kuulonäkövammaisille moniaististen ja erilaisten kommunikaatiomenetelmien avulla
- taitoa huomioida erilaisten oppijoiden tarpeet
- taitoa ohjata pienryhmiä vammaisten ja viittomakielisten henkilöiden parissa (sururyhmät, seniorikerhot, toimintakeskusten ryhmät, raamattupiirit, seurakuntakerhot ja vertaistukiryhmät)
- taitoa vastata kehitysvammaisten, viittomakielisten ja kuulonäkövammaisten henkilöiden parissa toimivien työntekijöiden ja seurakuntien työntekijöiden keskustelu- ja konsultaatiotarpeisiin.

B) Teologinen ja arvo-osaaminen

B1) Arvo-osaaminen

B2) Kristillisen uskon tulkintaosaaminen

B3) Sielunhoidon ja kriisityön osaaminen

B1) Arvo-osaaminen edellyttää

- kykyä kunnioittaa vammaisen sekä viittomakielisen henkilön ihmisarvoa, itsemääräämisoikeutta ja psyykkistä hyvinvointia
- taitoa pohtia eettisiä kysymyksiä kehitysvammaisten, viittomakielisten ja vammaisten henkilöiden kanssa
- taitoa käsitellä vammaisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osallistua omassa työssä, yhteisössä ja yhteiskunnassa käytävään arvokeskusteluun.

B2) Kristillisen uskon tulkintaosaaminen edellyttää

- taitoa tuntea ja ymmärtää vammaisen henkilön hengellisyiden toteuttamisen haasteet
- taito keskustella elämästä ja uskosta sellaisella kielellä ja tavalla, että ne ovat merkityksellisiä vammaiselle henkilölle ja hänen lähipiirilleen
- taitoa käyttää Raamattua, virsikirjaa ja muita kirkollisia kirjoja syvällisesti ja tilannekohtaisesti saavutettavuusnäkökohdat soveltaen
- taitoa suunnitella ja toteuttaa kirkon pyhiä toimituksia ja jumalanpalveluksia sisältö-, tilanne- ja yhteisölähtöisesti.

B3) Sielunhoidon ja kriisityön osaaminen edellyttävät

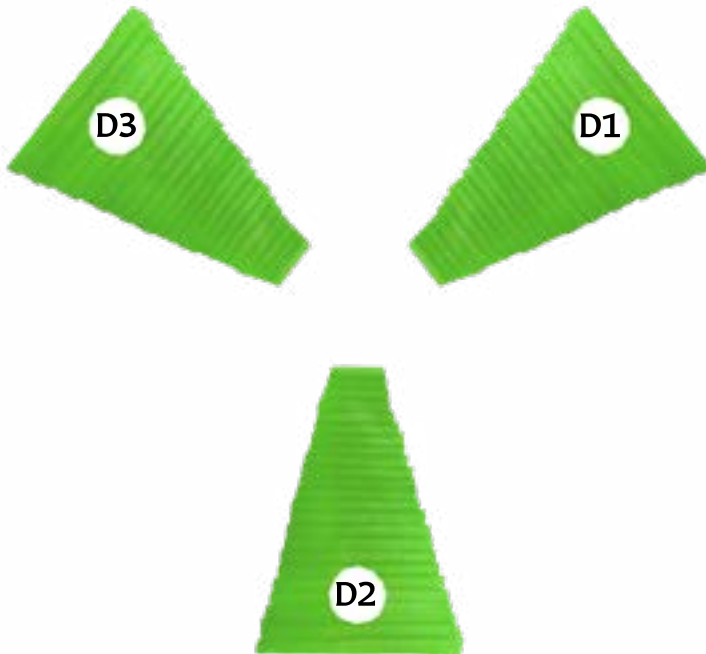
- taitoa auttaa jäsentämään uskon ja ymmärryksen mukaan elämän iloja, suruja, toivoa ja voimavaroja
- taitoa tuntea ja ymmärtää vammaisen henkilön hengellisyiden toteuttamisen haasteet
- taitoa tunnistaa toisen haavoittuvuus, rajat, reviiri ja "sietoraja" sekä kunnioittaa niitä ja toimia niiden puitteissa
- taitoa toimia sielunhoitajana ja keskustelukumppanina kehitysvammaisille henkilöille, heidän läheisilleen ja työntekijöille
- taito tehdä kriisityötä saavutettavuuteen ja vammaisuuteen liittyvät reunaehdot huomioiden.

C) Työelämä- ja kehittämisosaaminen

Työelämä- ja kehittämisosaaminen edellyttävät

- kykyä ottaa vastuu työalasta tai työalueesta sekä seurakunnan, seurakuntayhtymän tai hiippakunnan strategian mukaisesta suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä
- taitoa toimia paikallisseurakuntien työn tukena ja konsulttina saavutettavuuteen ja vammaisuuteen liittyvissä asioissa
- taitoa täydentää seurakuntien työtä hoitamalla keskitetysti erikseen sovitut tehtävät
- taitoa analysoida toimintaympäristöä
- taitoa hahmottaa riittävällä tasolla sosiaali- ja terveystalouden rakenteita ja vammaislainsäädäntöä
- taitoa vaikuttaa rakenteissa sekä verkostoitua alueellisesti ja valtakunnallisesti, tavoitteena vammaisten ihmisten elinolosuhteiden ja hyvinvoinnin parantaminen.

D) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen

D1) Yhteisöosaaminen

D2) Vaikuttamisosaaminen

D3) Verkosto-osaaminen

D1) Yhteisöosaaminen edellyttää

- taitoa osallistaa, motivoida ja rohkaista vammaisia tai viittomakielisiä henkilöitä seurakunnan yhteisiin tehtäviin
- taitoa mahdollistaa vammaisten henkilöiden omaa toimijuutta vapaaehtoisina, ryhmänohjaajina ja kouluttajina
- taitoa vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisemiseen
- taitoa pitää esillä ja edistää saavutettavuutta, esteettömyyttä ja vammaisasioiden huomioimista seurakuntien päätöksenteossa, suunnittelussa ja toiminnassa.

D2) Vaikuttamisosaaminen edellyttää

- taitoa toimia saavutettavuuden ja osallisuuden asiantuntijana
- taitoa mahdollistaa vammaisen henkilön positiivinen uskonnonvapaus ja toimia siellä, missä vammaiset henkilöt ovat
- taitoa edistää kristinuskon todeksi elämistä positiivisen uskonnonvapauden näkökulmasta vaikeimmin vammaisten henkilöiden kanssa
- taitoa toimia eettisenä asiantuntijana keskusteluissa ja työryhmissä
- taitoa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pitää esillä kehitysvammaisten, vammaisten ja viittomakielisten oikeuksia ja ihmisarvoa.

D3) Verkosto-osaaminen edellyttää

- taitoa tuntea oma toiminta-alue ja tehdä yhteistyötä muun muassa asumispalveluiden, työtoiminnan, koulujen, sosiaalipalveluiden ja yhdistysten kanssa
- taitoa toimia yhteistyössä eri viranomaistahojen, erilaisten yhteisöjen, vastuunkantajien ja alueensa seurakuntien kanssa
- taitoa verkostoitua kehitysvamma-alan, muiden vammaisalojen, viittomakielialan, kuulonäkövammaisten ja huonokuuloisten järjestöjen toimijoiden kanssa.

KIRKKOHALLITUS[†]